

Çevre ve Doğa Eğitimi Veren Okulların Toplumsal Bilinçlenme ve Gelişmeye Katkıları: Burdur İli Örneği

Contributions of Schools Providing Environmental and Nature Education to Social Awareness and Development: The Example of Burdur Province

Ahmet Tolunay^{1*} , Caner Tok²

¹ Orman Mühendisliği Bölümü, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, 32260 Isparta, Türkiye

² Orman Mühendisliği Bölümü (LEE), Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, 32260 Isparta, Türkiye

MAKALE BİLGİLERİ

Gönderim Tarihi : 6/10/2025
Kabul Tarihi : 10/12/2025

Atıf:

Tolunay A., & Tok, C. (2025). Çevre ve Doğa Eğitimi Veren Okulların Toplumsal Bilinçlenme ve Gelişmeye Katkıları: Burdur İli Örneği. *Ağaç ve Orman*. 6(2), 115-126.

*Sorumlu yazar:

Ahmet Tolunay

E-mail:

ahmettolunay@isparta.edu.tr

Anahtar Kelimeler / Keywords:

Doğa ve çevre eğitimi / Nature and environmental education
Sosyal eğitim kurumları / Social educational institutions
Toplumsal bilinçlenme / Social awareness
Burdur
Türkiye

© Telif hakkı 2005 Bursa Teknik Üniversitesi'ne aittir. Çevrimiçi olarak ulaşılabilir:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/agacorman>

Ağaç ve Orman'da yayınlanan eserler Creative Commons Atıf - Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı kapsamında lisanslanmıştır.

ÖZET

İnsanların yeryüzünde var olduğu günden bu yana varlığını sürdürmekte olan doğa olayları ve çevre sorunları günümüzde çok büyük boyutlara ulaşmış, çözümü zor bir hale gelmiştir. Bununla birlikte çevre sorunları için çözümler aranmakta ve bulunan çözümler uygulamaya konulmaktadır. Uygulamaya konulan çözümlerden biri de toplumu çevre ve doğa konusunda bilinçlendirme ve geliştirme amacına yönelik, çevre ve doğa eğitim okulları kurmaktır. Çevre sorunları ile ilgili küresel farkındalığın başladığı 1970'li yıllardan itibaren Türkiye'de de bu konuyla ilgili gelişmeler yaşanmaya başlanmıştır. Bu gelişmelere ait süreçler; 1970'li yıllarda "farkındalık", 1980'li yıllarda "kurumsallaşma", 1990'lı yıllarda "uluslararası sürece katılım" ve 2000'li yıllarda "sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliği" şeklinde gruplandırılmaktadır. 1990'lı yılları kapsayan süreçte Türkiye'de Çevre Bakanlığı kurulmuş, çevre eğitimi ve çevre bilincine önem verilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda toplumun doğaya ve çevreye karşı ilgisi ve baskısı siyasi ve yerel yönetim kadrolarının çevre ve doğa eğitimlerine olumlu yaklaşımını sağlamıştır. Bu gelişmelerin sonucunda Türkiye'de doğa ve çevre konularında eğitim veren okullar açılmıştır. Doğa ve çevreye gösterilmekte olan duyarlılık ve olumlu tutum ancak çevre ve doğa eğitim okullarının çalışmaları ve toplumsal bilinçlenme ile olacaktır. Burdur ilinde Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak 157 İlköğretim Okulu, 156 Ana sınıfı, 8 Bağımsız Anaokulu, Ortaöğretimde; 17 Genel Lise, 26 Meslek Lisesi, 4 Anadolu Lisesi, 2 Anadolu Öğretmen Lisesi, 1 Sosyal Bilimler Lisesi ve 2 Fen Lisesi olmak üzere toplam 53 lise bulunmaktadır. Ayrıca ilde Mehmet Akif Üniversitesi adıyla 2006 yılında kurulmuş lisans ve ön lisans düzeyinde öğretim veren bir üniversite bulunmaktadır. Tüm bu eğitim ve öğretim kurumlarının müfredatlarında çevre ve doğa ile ilgili dersler bulunmakta ve eğitim verilmektedir. Bu çalışmada, Burdur ilindeki okulların çevre ve doğa eğitimine ne ölçüde katkı sunduğunu ortaya konulmuştur.

ABSTRACT

Natural events and environmental problems, which have existed since the dawn of humanity on Earth, have now reached enormous dimensions and become difficult to solve. Solutions to these problems are being sought, and those found are being implemented. One of the implemented solutions is the establishment of environmental and nature education schools, aimed at raising and developing public awareness of the environment and nature. Since the 1970s, when global awareness of environmental issues began, developments on this issue have begun in Turkey. The processes related to these developments are categorized as "awareness" in the 1970s, "institutionalization" in the 1980s, "participation in the international process" in the 1990s, and "sustainable development and climate change" in the 2000s. During the 1990s, the Ministry of Environment was established in Turkey, and environmental education and awareness began to be prioritized. In this context, public interest in and pressure for nature has led to a positive approach to environmental and nature education among political and local government officials. As a result of these developments, schools offering education on nature and the environment have been opened in Turkey. Sensitivity and positive attitudes towards nature and the environment can only be achieved through the work of environmental and nature education schools and through public awareness. Burdur province has a total of 53 high schools, including 157 primary schools, 156 preschools, 8 independent kindergartens, and 17 general high schools, 26 vocational high schools, 4 Anatolian high schools, 2 Anatolian teacher training high schools, 1 social sciences high school, and 2 science high schools. Mehmet Akif University, founded in 2006, also offers undergraduate and associate degree programs. The curricula of all these educational institutions include courses on the environment and nature, and education is provided. This study demonstrates the extent to which schools in Burdur contribute to environmental and nature education.

1. Giriş

Geniş bir çerçeveden bakıldığında, “çevre” kavramı; kutuplardaki buz kütlelerinden ekvatorun dağ zirvelerine, okyanusların derinliklerinden atmosferin en uç tabakalarına kadar tüm doğal kaynakları ve bu kaynaklarda meydana gelen kültürel değişimleri kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle, insan eli değmemiş doğal alanların yanı sıra, insanlar tarafından dönüştürülen, düzenlenen veya çeşitli amaçlarla kullanılan tüm kaynaklar da çevre kavramının bir parçasıdır. Ayrıca çevre, bireylerin duysal, biyolojik ve sosyal koşullarını şekillendiren; sağlık, huzur, mutluluk ve refahlarını doğrudan etkileyen önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir (Dasmann, 1968).

20. yüzyılın ilk dönemlerinde, özellikle fen bilimlerindeki olağanüstü gelişmeler teknolojik ilerlemeleri hızla beslemiş ve bu ilerleme, geleceğin hem temel dayanağı hem de umudu olarak değerlendirilmiştir. Ancak zamanla, bu hızlı teknolojik büyümenin ciddi olumsuz sonuçları da kendini göstermeye başlamıştır. Örneğin; hava, toprak ve su kirliliği belirgin biçimde ortaya çıkmış, teknolojik ve ekonomik kalkınma süreçlerinde yalnızca kazançların öne çıkarılması, başlangıçta teknolojiye yüklenen yüksek beklentilerin gölgelemesine neden olmuş ve geleceğe daha gerçekçi bir perspektiften yaklaşılması gerekliliğini açıkça ortaya koymuştur (Dyring, 1973).

Günümüzde ise insanların çevreye karşı daha duyarlı bir tutum geliştirmelerini sağlayacak adımların atılması, bu konudaki görevlerin gecikmeden yerine getirilmesi ve toplumların çevreye zarar verebilecek girişimlere karşı demokratik haklarını bilinçli ve doğru bir biçimde kullanabilecek düzeye gelmesi giderek daha önemli hale gelmiştir. Bununla birlikte, çevre sorunlarının hangi yollarla ve hangi yöntemlerle çözülebileceği konusu hâlâ üzerinde titizlikle çalışılması gereken bir mesele olarak karşımızda durmaktadır. Çağımızda insan, teknolojinin sağladığı imkanlardan yararlanırken bu gelişmelerin çevreye verdiği zararlardan kendisini koruyabilmek için doğayı koruma ilkelerini ve akılcı bir doğal kaynak kullanımını ekonomik kalkınma sürecine entegre etmek durumundadır.

Günümüzde birçok ülkede; kamu kuruluşlarında görev alan yetkin personel, bilim insanlarının yer aldığı araştırma merkezleri ve geniş üye tabanına sahip gönüllü sivil toplum örgütleri, sağlıklı, verimli ve

insanın yaşam doyumunu artıran bir hayat için önemli çalışmalar yürütmektedir. Ancak çevre sorunlarını çözmeye çalışan uzmanlar ne kadar bilgili ve sağduyulu olursa olsun, toplumun büyük çoğunluğunda çevreye karşı planlı, aktif ve yapıcı bir yaklaşım benimsenmedikçe bu mücadelede başarı elde edilemez. Bu hedefin gerçekleşmesi için çevre koruma bilincini aşıl原因 bir eğitimin verilmesi şarttır (Alıca, 2022).

Dünya genelinde doğa koruma alanında eğitim ve öğretimin önemi ile zorunluluğu kabul görmüştür. Ancak bu gerekliliğin nasıl kanıtlanacağına ilişkin görüşler oldukça çeşitli, karmaşık ve dağınık olduğundan; konuya, amaca ve hedefe ulaşma yollarına daha net, açık ve yönlendirici bir çerçeve kazandırma ihtiyacı doğmuştur (Köşker, 2020). Bu ihtiyaç doğrultusunda, Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği’nin öncülüğünde 1971 yılının Aralık ayında İsviçre’nin Zürih kentinde çevre koruma eğitimi üzerine ilk kez bir çalışma toplantısı gerçekleştirilmiştir. Avrupa’nın farklı ülkelerinden gelen uzmanların katılımıyla yapılan bu toplantılarda konuya ilişkin çeşitli görüş, düşünce ve öneriler tartışılmış ve çevreye duyarlılıkta ortak noktalarda buluşulmuştur (IUCN, 1973). Ülkemizde de son yıllarda çevre sorunlarının giderek daha fazla önem kazandığı görülmekte, buna bağlı olarak konunun farklı kademelerdeki eğitim kurumlarında ele alınmaya başladığı gözlemlenmektedir.

Canlıların yaşamlarını sürdürebilmeleri ve birbirleriyle olan etkileşimleri doğal ortamda gerçekleşirken, cansız öğeleri de kapsayan doğanın sınırları tam olarak belirlenememektedir; bu açıdan doğa, çevreyi de içine alan oldukça geniş bir kavramdır. Doğa ve çevre eğitiminin amacı, kişilerin doğayı tanımasına fırsat sunmak, doğada eğitim etkinlikleri yürütmek, çevre sorunlarının çözümüne yönelik stratejiler geliştirmek ve doğanın bireylere sunduklarını eğitim kapsamında değerlendirmektir (Erentay & Erdoğan, 2009; Keleş vd., 2010; Ozaner, 2004). İnsanların doğa ve çevreyle olan etkileşimleri, yaşamlarını devam ettirebilmeleri açısından hayati öneme sahiptir; çünkü bireylerin yaşam biçimleri doğadaki unsurların etkisiyle şekillenir. Bu nedenle, bireylerde ve toplumda doğa ve çevreyi tanıma, koruma bilincini geliştirmek için eğitim sürecinin her aşamasında bilinçli ve gönüllü bireyler yetiştirilmelidir. Sağlıklı bir toplumun, sağlıklı bir çevrede gelişeceği anlayışı çerçevesinde, doğa ve

çevre eğitimi kapsamında bilinçli bireyler yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Araştırmalar, doğal ortamlarda yapılan çevre ve doğa eğitimlerinin, katılımcıların çevreye yönelik algılarını artırdığını ve olumlu tutum ve davranış geliştirdiklerini ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla yukarıdaki açıklamaların ışığı altında bu araştırmanın amacı, Burdur ilindeki okulların çevre ve doğa eğitimine ne ölçüde katkı sunduğunu ortaya koymaktır.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Araştırma alanı

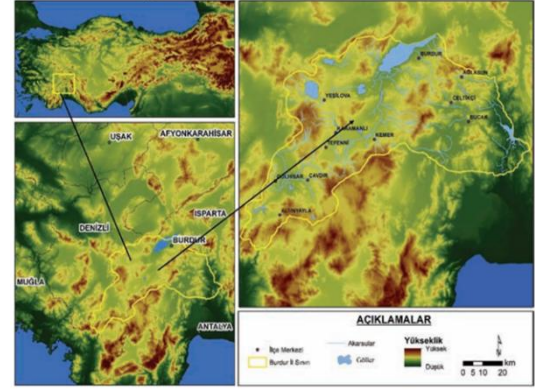
2.1.1. Konumu ve coğrafi özellikleri

Burdur, Türkiye'nin güneybatısında Göller Yöresi olarak anılan bölgenin batı kısmında, Antalya bölümü içerisinde bir il konumundadır. Burdur'un kuzeyinde Afyon, batı kuzeybatısında Denizli, güneybatısında Muğla, güneyinde Antalya ve doğusunda da Isparta illeri yer almaktadır (Anonim, 2025). Burdur ilinin coğrafi konumu Şekil 1'de gösterilmektedir.

Burdur, Antalya Isparta Denizli illerini birbirine bağlayan karayollarının kesişim noktasında yer almaktadır. Yüz ölçümü 6887 km² olan Burdur ilinin kuzeyinde Söğüt Dağları (1705 m), doğusunda Akdağ (2274 m), güneyinde Kestel ya da Katrancık Dağları (2350 m) batısında Eşeler Dağı (2010 m) gibi yüksek küteller varlık göstermektedir. 2024 yılı TÜİK verilerine göre il nüfusu ilçeler ve köyler dahil olmak üzere 277.452 kişiden oluşmaktadır. İlde yaşayan nüfus içerisinde en büyük pay, araştırma sahası olan Burdur il merkezi olup 2024 yılı itibarıyla 118.234 nüfusa sahiptir (TÜİK, 2024).

Burdur ili ve çevresi, iklim özellikleri açısından çok küçük farklılıklar göstermektedir. Özellikle ilçelerin topografik rakımları, bakı, rüzgar yağış gibi özellikler ana iklimik şartların farklılaşmasında etki göstermektedir. Bir çöküntü içerisinde yer alan Burdur Gölü havzası 850-1050 m rakım değerleri ilçelere göre biraz daha ılıman bir iklim sunmaktadır. Burada Burdur merkez ilçenin kıyısına yerleştiği Burdur Gölü'nün iklim değerleri üzerinde yaptığı etki kesinlikle göz ardı edilmemelidir. Altınyayla, Tefenni, Karamanlı, Yeşilova ilçelerinde ortalama yükseltinin 1050 m'nin üzerine çıkması ile beraber iklimin daha karasal bir karaktere büründüğünü söylemek mümkündür. Buna karşılık Gölhisar, Bucak, Çeltikçi ilçeleri ile Ağlasun yerleşmelerinde matematik

konumda dikkate alındığında iklimsel karakterinin tam olarak karasal iklim olarak adlandırılması zorlaşmakta ancak yine de bu yerleşmelerde de iklimin karasal ile denizel arasında bir karakterde olduğunu söylemek muhtemel olacaktır (Anonim, 2025).

Şekil 1: Türkiye fiziki haritasında Burdur ilinin konumu (Atayeter & Yayla, 2021).

Figure 1: Location of Burdur province on the physical map of Türkiye (Atayeter & Yayla, 2021).

2.1.2. İklim özellikleri

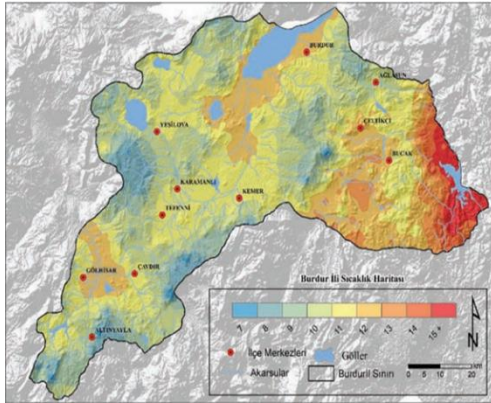
Burdur ili, Akdeniz, Ege ve İç Anadolu bölgeleri arasında bir geçiş kuşağında konumlanması sebebiyle, iklim özellikleri bakımından Akdeniz ikliminden karasal iklime doğru bir geçiş niteliği arz etmektedir. Merkez ilçenin güneybatı ve batı kesimlerinde yer alan dağlık alanlar, deniz kaynaklı ılık ve yüksek nem oranına sahip hava kütlelerinin iç bölgelere ilerlemesini sınırlamaktadır. Bu durum nedeniyle Burdur merkez ilçesi karasal iklim kuşağı içerisinde yer almaktadır (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

2.1.3. Sıcaklık değerleri

Burdur merkez ilçede yaz mevsimi sıcak, kış mevsimi ise soğuk karasal iklim özellikleri taşımaktadır. Ancak yağış koşulları bakımından belirli yönleriyle Akdeniz iklimini andırmaktadır. İlin yıllık ortalama sıcaklığı 13,16 °C'dir. Aylık sıcaklık ortalamaları 2,57 °C ile 24,76 °C arasında değişmektedir. Bu değerlerin en düşük olanı ocak ayında, en yüksek olanı ise temmuz ayında ölçülmüştür. Ocak ve temmuz aylarının ortalaması 13,6 °C olup, bu değer yıllık ortalamanın üzerinde kalmaktadır. Yıl içinde sıcaklıklar şubat ayından itibaren artış göstermekte ve en yüksek değere 31,6 °C ile ağustos ayında ulaşılmaktadır. Ağustos sonrası sıcaklık düşüşleri başlamaktadır ve bu düşüş eylül'den aralık ayına kadar hızlanarak devam etmektedir (Şekil 2). Burdur'da yıllık ortalama donlu gün sayısı 56,9'dur. Don olayları yılın sekiz ayında görülebilmekte, ilkbahar aylarında risk devam etmekle birlikte en fazla donlu gün kış mevsiminde yaşanmaktadır (Anonim, 2025).

2.1.4. Nem ve akarsular

Burdur ilinde aylık ortalama nispi nem kış aylarında yükselmekte ve yaz aylarında ise düşmektedir. Yağışlı dönemde nispi nem daima artmaktadır. Kısmen bu durum Burdur ilinin merkez ilçesinin geçiş iklimi olarak da geçici olarak iklim karakteri tezini de doğrulamaktadır. Burdur merkez ilçesinden geçen çok sayıda akarsu bulunmaktadır. Bu akarsular arasında özellikle Eren Çayı öne çıkmaktadır. Bazı kaynaklarda bu çay, Alakır Çayı veya Bozçay olarak da adlandırılmaktadır. Ancak Harita Genel Müdürlüğü'nün 1/25.000 ölçekli haritalarında, Karaçal Barajı'nın kuzey kesimi Bozçay, güney kesimi ise Eren Çayı olarak gösterilmektedir. Eren Çayı, ana kaynaklarını Tefenni ve Yeşilova ilçeleri arasındaki Eşeler Dağı'ndan almakta, bazı kolları ise güneyde yer alan Kuru Dağı'ndan beslenmektedir. Yaklaşık 80 km uzunluğa sahip olan çay, Burdur Gölüne dökülmektedir. Ancak son yıllarda yağış miktarının azalması ve akarsuyun sularının Karaçal Baraj Gölü'nde tutulması sebebiyle Burdur Gölü'ne önemli ölçüde su akışı sağlanamamaktadır (Pınarlık vd., 2023).

Şekil 2: Burdur ili sıcaklık haritası (Anonim, 2025).

Figure 2: Burdur province temperature map (Anonymous, 2025).

2.2. Materyal

Çalışmada birincil veriler anket yöntemi aracılığıyla sağlanmıştır. İkincil veriler ise mevcut literatürden konuyla ilgili araştırmalardan ve kaynak kitaplardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Çevre ve doğa eğitim okullarının toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkıları ait mevcut veri ve bilgileri içeren dokümanlar materyal olarak kullanılmıştır.

Çevre ve doğa eğitim okullarının toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkılarının araştırılmasına yönelik anket formu geliştirilmiştir. Bu anket formu hazırlanırken üç alan uzmanından görüş alınmıştır. Anket formu toplam üç kısımdan oluşmaktadır. Anketin birinci bölümündeki ilk 10 soruda anket

çalışmasına katılan deneklerin demografik özelliklerini araştırmaya yönelik sorular bulunmaktadır. Anket formunun ikinci kısmında korunan alan ve kent ormanları kavramları hakkındaki bilgilerini anlamaya yönelik sorulara yer verilmiştir. Üçüncü kısımda ise çevre ve doğa eğitim okullarının toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkıları hakkındaki düşünceleri sorgulanmıştır. Araştırmada yöneltilen sorulardan elde edilen veriler, 0.10 anlamlılık düzeyi temel alınarak SPSS 20.0 istatistik programında analiz edilmiştir.

2.3. Yöntem

Anket uygulamasında örnek büyüklüğünün belirlenmesinde aşağıdaki formül kullanılmıştır (Baş, 2005; Daşdemir, 2016).

$$n \geq \frac{N \cdot p \cdot q \cdot Z^2}{[N \cdot d^2 + p \cdot q \cdot Z^2]} \quad (1)$$

Formülde, n örnek büyüklüğünü; N toplam ana kütle (Burdur ili merkez nüfusu: 118.234 kişi); p araştırılan özelliğin ana kütlede yer alma olasılığını (0,5); q aynı özelliğin bulunmama olasılığını (0,5); Z güven katsayısını (%95 güven düzeyi için 1,96) ve d kabul edilen örnekleme hata payını (0,10) temsil etmektedir. Burdur ili nüfusu 2024 yılında toplam olarak 118.234 kişidir (TÜİK, 2024). Bu verilere göre örnek büyüklüğü aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

$$n \geq \frac{118.234 \times 0,5 \times 1,96^2}{118.234 \times 0,10^2 + 0,5 \times 0,5 \times 1,96^2}$$

$$n \geq 95,96$$

Buna göre örnek büyüklüğü en az 96 kişi olarak hesaplanmıştır. Ancak anket çalışması 2024 yılında ocak – ekim ayları içerisinde 100 kişi ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Verilerin güvenilirliğinin belirlenmesinde Cronbach's Alpha katsayısından yararlanılmıştır (Özdamar, 2013). Bağımsız değişkenleri temsil eden ifadeler uygulanan güvenilirlik analizi neticesinde Cronbach's Alpha katsayısı 0,861 olarak hesaplanmıştır (Akgül & Çevik, 2005). Güvenirlik analizinin sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Güvenirlik analizi sonuçları.

Table 1: Confidence analysis results.

Cronbach's Alpha Katsayısı	Soru Sayısı
0,861	10

Anket verilerinin değerlendirilmesinde kullanılacak testin türünü (parametrik veya parametrik olmayan) tespit etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov ve

Shapiro-Wilk testleri uygulanmış ve normallik analizi gerçekleştirilmiştir. Buna bağlı olarak H_0 ve H_1 hipotezleri aşağıda sunulmuş ve normallik analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

H_0 : %95 güven aralığında veriler normal dağılımlıdır.
 H_1 : %95 güven aralığında veriler normal dağılımlı değildir.

Tablo 2: Normallik analizi sonuçları.

Table 2: Normality analysis results.

Sorular	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig. (p)	Statistic	df	Sig. (p)
Çevre ve doğa eğitimi veren okulları tarafından düzenlenen eğitimlerin ve kursların toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkıları vardır.	,255	100	,000	,758	100	,000
Çevre ve doğa eğitimi veren okullar tarafından düzenlenen eğitim ve kursların kişisel gelişim ve bilinçlenmeye katkıları vardır.	,267	100	,000	,775	100	,000
Çevre ve doğa eğitimi veren okulları tarafından düzenlenen eğitim ve kurslar gönüllü kuruluşlar tarafından verilmelidir.	,260	100	,000	,866	100	,000
Çevre ve doğa eğitimi okulları tarafından düzenlenen eğitim ve kurslar yaşam boyu eğitim olarak sürekli yapılmalıdır.	,262	100	,000	,796	100	,000
Çevre ve doğa ile ilgili konular okulların eğitim müfredatlarında yer almalıdır.	,305	100	,000	,731	100	,000
Ekoloji temelli doğa eğitimi doğa-insan ilişkilerini anlamada etkilidir.	,270	100	,000	,777	100	,000
Doğa ve çevre eğitimine yönelik hazırlanan içerikler ve etkinliklerin tasarımı programın amaçlarına ulaşmada etkilidir.	,289	100	,000	,773	100	,000
Doğa ve eğitimi; ekolojik bir vizyon kazandırmaktadır.	,277	100	,000	,754	100	,000
Doğa ve çevre eğitiminde katılımcılar doğa ile ilgili teorik bilgileri uygulamalı olarak öğrenilmekte ve mesleklerinde kullanabilmektedir.	,274	100	,000	,820	100	,000
Doğa ve çevre eğitimi; katılımcıların bilimsel araştırma yöntemlerine yönelik düşüncelerini geliştirmektedir.	,271	100	,000	,787	100	,000

Tablo 3’te görüldüğü üzere, Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testlerinden elde edilen sonuçlarda anlamlılık düzeyleri (p) 0,05’in altında çıkmıştır. Bu bulgu doğrultusunda H_1 hipotezi kabul edilmiş ve %95 güven düzeyinde verilerin normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p \leq 0,05$). Bu durumda, verilerin analizinde Kruskal Wallis-H ve Mann-Whitney U testleri uygulanmıştır. Buna ek olarak, ikili grup karşılaştırmalarında parametrik olmayan yöntemlerden Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis-H testi, normal dağılım göstermeyen ikiden fazla grup arasındaki farklılıkların anlamlılığını değerlendirmek için kullanılan ve One-Way ANOVA’nın non-parametrik karşılığı olarak kabul edilen bir yöntemdir. Mann-Whitney U testi ise iki bağımsız gruba ait sıralamaların anlamlı farklı olup olmadığını değerlendirmektedir (Orhunbilge, 2010).

Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis-H testlerine ait hipotezler aşağıda verilmiştir:

H_0 : Grupların ortalamaları arasındaki fark anlamlı değildir.

H_1 : En az iki grup ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Yukarıdaki araştırma hipotezlerini test ederken $p \leq 0,05$ koşulu aranmıştır; şayet $p \leq 0,05$ ise H_1 , aksi durumda ise H_0 kabul edilmiştir. Kruskal Wallis-H ve Mann-Whitney U testlerinde varyansların eşit olduğu koşullarda, farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma

tekniklerinden Crosstabs Testinden yararlanılmıştır. Bu analizlerin sonucunda elde edilen veriler yüzde ve frekans dağılımlarıyla birlikte değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Araştırma alanı

Araştırmanın bu kısmında, ankete katılan bireylerin sosyo-demografik nitelikleri frekans ve yüzde değerleriyle ortaya konulmuştur. Bireylerin yaşadıkları yere ilişkin veriler Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Bireylerin yaşadığı yer.

Table 3: Participants' place of residence.

İl	Sayı	Yüzde (%)
Burdur	100	100

Tablo 3 incelendiğinde, tüm katılımcıların Burdur ilinde ikamet ettiği anlaşılmaktadır. Ankete katılan bireylerin yaş gruplarına ilişkin veriler Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4: Bireylerin yaş aralıkları.

Table 4: Age ranges of individuals.

Katılımcıların Yaş Dağılımları	Frekans	Yüzde (%)
0-10	0	0
11-20	0	0
21-30	64	64
31-40	20	20
41-50	9	9
51-60	6	6
61-70	1	1
71 ve üstü	0	0
Toplam	100	100

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunu %64 oranla 21-30 yaş grubundaki bireylerin oluşturduğu görülmektedir. Bunu %20 ile 31-40 yaş grubundakiler takip ederken, üçüncü sırada %9 oranla 41-50 yaş grubundaki katılımcılar yer almaktadır. Deneklerin cinsiyet durumlarına ait veriler Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5: Deneklerin cinsiyetleri.

Table 5: Gender of the participants.

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	58	58
Erkek	42	42

Tablo 5 verilerine göre, araştırmaya katılanların çoğunluğunu %58 ile kadınlar, geri kalanını ise %42 oranla erkekler oluşturmaktadır. Deneklerin eğitim durumlarına ait veriler Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Deneklerin eğitim durumları.

Table 6. Educational status of the participants.

Katılımcıların Eğitim Durumları	Frekans	Yüzde (%)
İlkokul	1	1
Ortaokul	2	2
Lise	5	5
Lisans	84	84
Yüksek Lisans / Doktora	8	8
Toplam	100	100

Tablo 6 verilerine göre, araştırmada yer alan bireylerin %84'ünü lisans mezunları oluşturmaktadır. İkinci sırada %8 ile yüksek lisans ve doktora mezunları, üçüncü sırada ise %5 oranıyla lise mezunları bulunmaktadır. Araştırmaya katılan deneklerin medeni durumlarına ait veriler Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7: Deneklerin medeni durumları.

Table 7: Marital status of the participants.

Medeni Durum	Frekans	Yüzde (%)
Evli	32	32
Bekar	68	68

Tablo 7'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan deneklerin %32'sini evliler oluştururken %68'ini bekarlar oluşturmaktadır. Deneklerin mesleklerine ait veriler Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8: Deneklerin meslekleri.

Table 8: Professions of the participants.

Deneklerin Meslekleri	Frekans	Yüzde (%)
İşçi	9	9
Esnaf	3	3
Devlet memuru	32	32
Öğrenci	53	53
Diğer	3	3
Toplam	100	100

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılanların %53 ile en yüksek oranda öğrencilerden oluştuğu, %32 ile devlet memurlarının ikinci sırada, %9 ile işçi olarak çalışanların ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

Deneklerin hanede yaşadıkları kişi sayılarına ait veriler Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9: Deneklerin hanedeki yaşadıkları kişi sayıları.

Table 9: Number of individuals living in the household of the participants.

Hane Sayısı	Frekans	Yüzde (%)
1	6	6
2	12	12
3	17	17
4	36	36
5	16	16
6	6	6
7 ve üzeri	7	7
Toplam	100	100

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılanların %36 ile en çok hanede 4 kişi yaşamakta olduğu, ikinci sırada %17'lik oranla 3 kişi yaşamakta olduğu, üçüncü sırada ise %16 oran ile 5 kişi yaşamakta olduğu görülmektedir. Deneklerin kişi başına gelirlerine ait veriler Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10: Deneklerin gelir durumları.

Table 10: Income status of the participants.

Gelir Durumları (TL)	Frekans	Yüzde (%)
0-17000	45	45
17001-30000	11	11
30001-50000	30	30
50001-70000	9	9
70001 ve üstü	5	5
Toplam	100	100

Tablo 10 incelendiğinde, katılımcıların %45'inin 0-17.000 TL gelir aralığında yer aldığı, %30'unun 30.001-50.000 TL gelir diliminde bulunduğu ve %11'inin ise 17.001-30.000 TL gelir grubuna dahil olduğu görülmektedir. Deneklerin hane halkının aylık toplam gelirlerine ait veriler Tablo 11'de gösterilmektedir.

Tablo 11: Deneklerin hane toplam aylık gelir durumları.

Table 11: Total monthly household income of the participants.

Hane Toplam Aylık Gelir Durumu (TL)	Frekans	Yüzde (%)
0-20000	35	35
20001-40000	24	24
40001-60000	19	19
60001-80000	16	16
80001-100000	4	4
00001 ve üstü	2	2
Toplam	100	100

Tablo 12 incelendiğinde, katılımcıların %35'inin hane halkı toplam aylık gelirinin 0-20.000 TL aralığında olduğu, %24'ünün 20.001-40.000 TL gelir diliminde, %19'unun ise 40.001-60.000 TL aralığında yer aldığı görülmektedir. Deneklerin çevre ve doğa eğitim okullarının eğitimlerine ya da kurslarına katılıp katılmadıklarına ait veriler Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12: Deneklerin çevre ve doğa eğitim okullarında eğitim veya kurslara katılım durumları.**Table 12:** Participation status of subjects in education or courses in environmental and nature education schools.

Eğitim veya Kurslara Katılım Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Eğitim aldım	26	26
Eğitim almadım	74	74
Toplam	100	100

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılanların %26'sının eğitim veya kurslara katılım sağladığı görülürken %74'ünün eğitim veya kurslara katılım sağlamadığı görülmektedir.

3.2. Deneklerin korunan alanlar ile ilgili bilgi düzeyleri

Araştırmaya katılan deneklerin doğa ve çevre olarak korunan alanlar ile ilgili bilgilerine ait veriler Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13 verilerine göre, en fazla katılımcı (%26) korunması gereken alanlar olarak görüş bildirirken, bunu %24 ile milli parklar ve tabiat parkları, %12 ile ormanlar takip etmektedir. Deneklerin kent/park ormanları korunan alan mıdır sorusu verdikleri cevaplara ait veriler Tablo 14'te gösterilmektedir.

Tablo 13: Deneklere doğa ve çevre olarak korunan alan denilince ne anlıyorsunuz denilince verdikleri cevaplar.**Table 13:** Responses given by the participants when asked what they understand by the term nature and environmental protected areas.

Verilen Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Abiyotik ve biyotik faktörlerden korunan alanlara denir	8	8
Belli bir özel bölge	3	3
İnsanlar tarafından tahrip edilmemiş yerler	4	4
Kaynak değerleri bakımından önemli gelecek nesillere aktarılması gereken alan	1	1
Korunması gereken yerler	26	26
Milli parklar/ tabiat parkları	24	24
Millet bahçeleri	1	1
Nesli tükenmekte olan canlıların bulunduğu yer	2	2
Ormanlar	12	12
Park ve bahçe	6	6
Sit alanları	8	8
Tarihi değeri olan alan	5	5
Toplam	100	100

Tablo 14: Deneklere kent/park ormanları korunan alan mıdır denilince verdikleri cevaplar.**Table 14:** Responses given by the respondents when asked whether urban/park forests are protected areas.

Verilen Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Evet	39	39
Hayır	51	51
Olabilir	10	10
Toplam	100	100

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan denekler en çok %51 ile hayır derken ikinci sırada %39 ile evet demişlerdir. Üçüncü sırada ise %10 ile olabilir demişlerdir. Deneklerin kent ormanı adını duyduunuz mu sorusuna verdikleri cevaplara ait veriler Tablo 15'te gösterilmektedir.

Tablo 15: Deneklere kent ormanı adını duyup duymadıklarına göre verdikleri cevaplar.**Table 15:** Responses of the participants based on whether they have heard of the name urban forest or not.

Verilen Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Evet	89	89
Hayır	11	11
Toplam	100	100

Tablo 15'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan denekler %89 ile evet derken %11 ile hayır cevabını vermişlerdir. Deneklerin spor olarak yürüyüş yapar mısınız sorusuna verdikleri cevaplara ait veriler Tablo 16'da gösterilmektedir.

Tablo 16: Deneklere spor olarak yürüyüş yapıp yapmadıklarına göre verdikleri cevaplar.**Table 16:** Responses given by the subjects based on whether they walk as a sport or not.

Verilen Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Evet	83	83
Hayır	17	17
Toplam	100	100

Tablo 16'dan görüldüğü üzere araştırmaya katılan denekler %83 ile evet derken %17 ile hayır cevabını vermişlerdir. Deneklerin doğada yürüyüş yapmak isterseler nerede yapmak istediklerine göre verdikleri cevaplara ait veriler Tablo 17'de gösterilmektedir.

Tablo 17: Deneklerin doğada yürüyüş yapmak isterlerse nerede yürüyüş yapmak istediklerine göre verdikleri cevaplar.**Table 17:** The answers given by the subjects according to where they would like to walk if they wanted to walk in nature.

Verilen Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Açık alan	1	1,0
Deniz kenarı	9	9,0
Göl kenarı	7	6,0
Kent ormanı	8	6,0
Yayla	6	1,0
Mesire alanları	1	1,0
Milli parklar/ Tabiat parkları	11	3,0
Orman	56	43,0
Yaban hayatı geliştirme sahası	1	1,0
Toplam	100	100

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılan deneklerin en çok %56'sı ile ormanda derken ikinci

sırada %11 ile milli parklar/tabiat parkları demişlerdir. Üçüncü sırada ise %9 ile deniz kenarında demişlerdir.

3.3. Deneklerin çevre ve doğa eğitim okullarının toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkılarına ait görüşler

Deneklerin çevre ve doğa eğitimi veren okulların toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkılarına ait görüşlerin belirlenmesine yönelik 10 soru yönetilmiştir. Bu sorulara ilişkin sonuçlar Tablo 18’de verilmiştir. Bu tabloya göre çevre ve doğa eğitimi veren okulların toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye önemli katkı sağladığı görülmektedir.

Tablo 18: Çevre ve doğa eğitim okullarının toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkılarına ait görüşler.

Table 18: Opinions on the contribution of environmental and nature education schools to social awareness and development.

Önermeler	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Ne katılmıyorum ne katılmıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle Katılıyorum (%)
Çevre ve doğa eğitimi veren okullar tarafından düzenlenen eğitimlerin ve kursların toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkıları vardır.	0	3	6	49	42
Çevre ve doğa eğitim veren okullar tarafından düzenlenen eğitim ve kursların kişisel gelişim ve bilinçlenmeye katkıları vardır.	0	2	8	52	38
Çevre ve doğa eğitimi veren okullar tarafından düzenlenen eğitim ve kurslar gönüllü kuruluşlar tarafından verilmelidir.	1	7	23	45	24
Çevre ve doğa eğitimi veren okullar tarafından düzenlenen eğitim ve kurslar yaşam boyu eğitim olarak sürekli yapılmalıdır.	0	8	10	43	39
Çevre ve doğa ile ilgili konular okulların eğitim müfredatlarında yer almalıdır.	1	5	7	34	53
Ekoloji temelli doğa eğitimi doğa-insan ilişkilerini anlamada etkilidir.	0	3	8	53	36
Doğa ve çevre eğitimine yönelik hazırlanan içerikler ve etkinliklerin tasarımı programın amaçlarına ulaşmada etkilidir.	0	3	8	57	32
Doğa ve eğitimi; ekolojik bir vizyon kazandırmaktadır.	0	1	6	50	43
Doğa ve çevre eğitiminde katılımcılar doğa ile ilgili teorik bilgileri uygulamalı olarak öğrenilmekte ve mesleklerinde kullanabilmektedir.	1	1	9	52	37
Doğa ve çevre eğitimi; katılımcıların bilimsel araştırma yöntemlerine yönelik düşüncelerini geliştirmektedir.	0	4	9	51	36

3.4. Deneklerin çevre ve doğa eğitimi veren okullarda eğitim veya kurslara katılım durumlarına göre yapılan Mann Whitney U testi sonuçları

Araştırmada, katılımcıların çevre ve doğa eğitimi okullarında verilen eğitim veya kurslara katılım durumları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, bu eğitimlere katılanlar ile katılmayanların ölçek kapsamındaki ifadelerle verdikleri yanıtlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.5. Araştırmaya katılan deneklerin yaş aralıklarına göre yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları

Yaş dağılımlarına göre yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları arasında farklılık olup olmadığı Tablo 19’da gösterilmektedir.

Tablo 19: Deneklerin yaş dağılımlarına göre yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları.

Table 19: Kruskal Wallis-H test results according to age distribution of participants.

Öneriler	Chi Square	df	Asym p. Sig
Çevre ve doğa eğitim okulları tarafından düzenlenen eğitim ve kurslar gönüllü kuruluşlar tarafından verilmelidir.	23,002	4	0,000*
Doğa ve çevre eğitiminde katılımcılar doğa ile ilgili teorik bilgileri uygulamalı olarak öğrenilmekte ve mesleklerinde kullanabilmektedir.	10,572	4	0,032*
Doğa ve çevre eğitimi; katılımcıların bilimsel araştırma yöntemlerine yönelik düşüncelerini geliştirmektedir.	13,929	4	0,008*

Tablo 19’deki verilere göre, katılımcıların yaş grupları üzerinden yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları; “Eğitimlerin gönüllü kuruluşlarca verilmesi”, “Doğa ve çevre eğitiminde uygulamalı bilgi edinme ve mesleki kullanıma imkan sağlanması” ile “Bilimsel

araştırma yöntemlerine dair düşüncelerin geliştirilmesi” ifadelerine ilişkin yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı görüş farklılıklarının bulunduğunu ortaya koymuştur.

3.6. Deneklerin yaş aralıklarına göre yapılan Crosstab Çapraz Tablo sonuçları

Yaş aralıklarına göre yapılan Kruskal Wallis testi sonrasında, gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymak için Crosstab Çapraz tablolar kullanılmıştır. “Çevre ve doğa eğitim okullarının gönüllü kuruluşlarca düzenlenmesi gerektiği” önerisine en yüksek katılım oranı %30 ile 21-30 yaş grubunda görülmüştür. Aynı şekilde, “Doğa ve çevre eğitiminde teorik bilgilerin uygulamalı biçimde öğrenilerek mesleklerde kullanılabilmesi” ifadesine %36 oranında katılım sağlayan da 21-30 yaş grubudur. “Doğa ve çevre eğitiminin bilimsel araştırma yöntemlerine ilişkin düşünceleri geliştirdiği” görüşüne ise %31 oranında katılım yine bu yaş aralığında gerçekleşmiştir.

3.7. Deneklerin eğitim durumlarına göre yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları

Araştırmaya katılan deneklerin eğitim durumlarına göre sorulan önerilere verdikleri cevaplar arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları Tablo 20’de gösterilmektedir.

Tablo 20: Deneklerin eğitim durumlarına göre yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları.

Table 20: Kruskal Wallis-H test results according to the educational status of the participants.

Öneriler	Chi Square	df	Asymp . Sig
Çevre ve doğa eğitimi veren okullar tarafından düzenlenen eğitim ve kursların kişisel gelişim ve bilinçlenmeye katkıları vardır.	10,209	4	0,037*

Tablo 20’de görüldüğü üzere, Araştırmaya katılan deneklerin eğitim durumlarına göre yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçlarına göre; “Çevre ve doğa eğitimi veren okullar tarafından düzenlenen eğitim ve kursların kişisel gelişim ve bilinçlenmeye katkıları vardır” önerilerine verilen cevaplardan istatistiksel olarak anlamlı görüş farklılıklarının olduğu ortaya konulmuştur.

3.8. Deneklerin eğitim durumlarına göre yapılan Crosstab Çapraz Tablo sonuçları

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymak amacıyla Crosstab çapraz tablo analizi kullanılmıştır. “Çevre ve doğa eğitimi veren okullar tarafından düzenlenen eğitim ve kursların kişisel gelişim ve farkındalığa katkı sağladığı” ifadesine lisans mezunları %47 oranında katıldıklarını belirterek diğer gruplardan ayrılmıştır. Ayrıca, “Alana ziyareti kimlerle yapıyorsunuz?” sorusuna lise öğrencilerinin %39,6’sı “okul gezisiyle” yanıtını vererek diğer katılımcı gruplarından farklılaşmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Tarihsel süreçte insanoğlunun çevresiyle sürekli etkileşim içinde olduğu bilinmektedir. 20. yüzyılda ise nüfus artışı ve doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı çevre kirliliğini önemli bir sorun haline getirmiştir. Daha temiz ve düzenli bir çevre için öncelikli olarak çevre anlayışının tüm karar süreçlerinde dikkate alınması ve toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu bilinçlenmenin sağlanmasında doğa ve çevre eğitimi kilit rol oynamaktadır (Kızıroğlu, 2023).

Türkiye’de çevre bilincinin gelişmesinde gündeme gelen bazı olaylar etkili olmuş; çevreci grupların ve basının tepkileri toplumun duyarlılığını artırmıştır. Çevrenin korunmasının en önemli yolu, onu en çok etkileyen insanın bilinçlendirilmesi ve eğitilmesidir. Bu nedenle etkin çevre eğitim programlarının hazırlanması, gelecek nesillerin korunması açısından kritik bir öneme sahiptir (Özgel vd., 2018).

“Çevre ve doğa eğitimi veren okulların toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkıları” başlıklı çalışmada, çevre ve doğa eğitim okullarının toplumsal bilinçlenmeye olan katkılarının ve bu konudaki görüşlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar aşağıda açıklanmıştır:

- Doğa eğitiminin tanımlanmasına yönelik elde edilen bulgular ve anket sonuçları incelendiğinde, katılımcıların doğa eğitimini çoğunlukla ekolojik bilinç ve koruma anlayışını geliştirme işlevi üzerinden tanımladıkları belirlenmiştir (Tablo 19).
- Doğa eğitiminin katılımcılar tarafından daha çok çevre eğitimi boyutuyla ele alındığı görülmektedir (Tablo 19).

- Çevre, doğa koruma ve bilinçlendirme kavramlarının katılımcılar tarafından sıklıkla vurgulandığı dikkat çekmektedir (Tablo 19).
- Çevre ve doğa eğitim okulları tarafından düzenlenen eğitim ve kursların gönüllü kuruluşlarca verilmesi gerektiği, “Doğa ve çevre eğitiminde katılımcıların doğaya ilişkin teorik bilgileri uygulamalı olarak öğrenip meslek yaşamlarında kullanabildikleri” ve “Doğa ve çevre eğitiminin, katılımcıların bilimsel araştırma yöntemlerine yönelik düşüncelerini geliştirdiği” yönündeki önerilere verilen yanıtlar incelendiğinde, istatistiksel açıdan anlamlı görüş farklılıklarının bulunduğu saptanmıştır (Tablo 20).
- “Çevre ve doğa eğitim okulları tarafından düzenlenen eğitim ve kurslar gönüllü kuruluşlarca verilmelidir” ifadesine 21–30 yaş grubundaki katılımcılar %30 oranında “katılıyorum” cevabı vererek diğer yaş gruplarından ayrılmışlardır.
- “Doğa ve çevre eğitiminde katılımcılar, doğaya ilişkin teorik bilgileri uygulamalı biçimde öğrenmekte ve mesleklerinde etkin bir şekilde kullanabilmektedir” önerisine, aynı yaş grubuna dahil bireylerin %36’sı olumlu yanıt vermiştir.
- “Doğa ve çevre eğitimi, katılımcıların bilimsel araştırma yöntemlerine ilişkin düşünce ve yaklaşımlarını geliştirmektedir” ifadesine, 21–30 yaş grubundaki katılımcıların %31’i katılım göstermiş olup, bu grup diğer yaş gruplarından belirgin şekilde farklılaşmıştır.

Çevre ve doğa eğitim okulları üzerine yapılan araştırma ve elde edilen bulgular, çevreye ilişkin eğitimlerin sınıf ortamlarında ya da şehir mimarisi içerisinde değil, doğrudan doğal alanlarda verilmesinin daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Özgel vd., 2018).

Öğrencilerin ve turistlerin doğal ortamda yaşayarak, gözlemleyerek, duyarak ve uygulayarak öğrenmeleri hem bilgilerin kalıcı olmasını sağlamakta hem de çevreye yönelik duyarlılıklarını artırmaktadır. Ayrıca güvenli koşullarda yürütülen doğa eğitimleri, sağlıklı yaşam ve boş zamanların verimli değerlendirilmesi konularında da önemli katkılar sunmaktadır (Keleş vd., 2010).

Doğa eğitimi alan bireyler, kendi çevrelerinin ötesinde doğal alanların varlığını fark ederek bu güzelliklerin gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini düşünmektedir. Bugünün çocuklarının ve gençlerinin

gelecekte iş dünyasında, siyasette, bürokraside ve eğitim alanında söz sahibi olacakları göz önünde bulundurulduğunda, doğada gerçekleştirilen eğitimlerin önemi daha da artmaktadır (Kızıroğlu, 2023).

Çocuklara yönelik doğa eğitimlerinde biyosfer yapısı, ekoloji ve ekosistemler, doğal denge, biyolojik çeşitlilik, çevre kirliliği, insan-doğa ilişkisi, doğaya uyum, çevre hakkı, çevre hukuku, doğal afetler ve sürdürülebilirlik gibi konulara yer verilmelidir. Bu eğitimlerin uzman eğitimci tarafından yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca devlet, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, gönüllü çevre örgütleri ve özel sektörün iş birliği içinde çalışması gerekmektedir. Eğitimcilerin çevre bilincine sahip bireylerden seçilmesi de sürecin başarısı için kritik bir unsurdur (Karaoğlu, 2024).

Doğayla uyumlu bir neslin yetişebilmesi için, doğa eğitimlerinin her yaş grubuna uygun şekilde planlanması, ders müfredatına dahil edilmesi ve doğal ortamlarda uygulanması önemlidir. Bu sayede bireyler doğa ile ilişkilerini anlamlandıracak, yaşam tarzlarını doğayla uyumlu bir şekilde şekillendireceklerdir. Eğitim süreçleri, yalnızca bilgi aktarımı değil aynı zamanda davranış ve tutum değişikliğini de hızlandırmalıdır (Balık & Duran, 2024).

Araştırma sonuçları, çocuklara fırsat verildiğinde teknoloji bağımlılığının azalabileceğini, doğaya karşı farkındalıklarının artacağını ve doğa gezilerinin bilinç kazandırmada etkili olduğunu göstermektedir. Katılımcıların doğa deneyimlerinin sınırlı oluşu, doğa algılarının şekillenmesinde önemli bir etken olarak görülmektedir. Bu doğrultuda doğa eğitimi projelerine katılım, bireylere doğa ile daha güçlü bir bağ kurma imkanı sunacaktır. Ancak yapılan incelemeler, ülkemizde doğa eğitimi projelerinin ağırlıklı olarak çevre eğitimi odaklı olduğunu göstermektedir (Güneş, 2018).

Sonuç olarak bu çalışmada; katılımcıları korunan alan algısının “korunması gereken alan” olarak saptanması, doğa eğitimin ilk ve orta dereceli okullarda küçük yaşlardan itibaren verilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Katılımcılar yapacakları sportif faaliyetler için orman alanlarını kullanmak istemektedirler. Öte yandan ekoloji temelli doğa eğitiminin doğa-insan ilişkilerini anlamada etkili olduğu öne çıkan bulgular arasındadır. İhmal ve dikkatsizlik nedeniyle çıkan orman yangınlarının sebepleri arasında; ormanda güvenlik tedbiri almadan ateş yakmak, yakılan ateşi

söndürmeden bırakmak, sönmemiş sigara izmariti ve kibriti yere atmak, orman içinde veya bitişigindeki tarlalarda istenmeyen otları veya tarla anızını yakmak önemli bir yer tutmaktadır. Çevre ve doğa eğitimleri, duyarlı ve bilinçli toplumsal bireyler oluşturarak ormanların korunmasında etkili bir rol üstlenmekte olup, yaygınlaştırılması ülke yararınadır.

Makale Bilgileri

Finansal Açıklama: Yazarlar bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Teşekkür: Bu çalışma, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalında tamamlanan “Çevre ve doğa eğitim okullarının toplumsal bilinçlenme ve gelişmeye katkıları: Burdur ili örneği” konulu yüksek lisans çalışmasının bir özeti olup, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne teşekkürlerimizi sunarız.

Yazarların Katkıları: Konsept: A.T.; Tasarım: A.T.; Danışmanlık: A.T.; Kaynaklar: C.T.; Veri Toplama: C.T.; Analiz: A.T.; Literatür Taraması: C.T.; Makale Yazımı: C.T.; Eleştirel İnceleme: A.T.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.

Etik Komite Onayı: Bu araştırma için Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 31.10.2023 tarih ve 168 numaralı etik kurul izin belgesi alınmıştır.

Kaynaklar

Akgül, A., & Çevik, O. (2005). İstatistiksel analiz teknikleri: SPSS'te işletme yönetimi uygulamaları. Emek Ofset.

Alica, S. S. G. (2022). Çevre sorunları, devletin pozitif yükümlülüğü ve idarenin sorumluluğu. Memleket Siyaset Yönetim, 17(38), 267–300.

Anonim. (2025). Her yönü ile Burdur. <https://burdur.ktb.gov.tr/Eklenti/92466.her-yonu-ile-burdur-2021pdf.pdf> (Erişim tarihi: 11 Ağustos 2025).

Atayeter, Y., & Yayla, O. (2021). Morphometric analysis of dolines on Kestel (Burdur) Mountain. İçinde: V. Krystev, S. Çelik Uğuz, R. Efe & E.

Kapluhan (Eds.), Tourism studies and social sciences (ss. 503–517).

Balık, F., & Duran, M. (2024). Doğa temelli uygulamaların okul öncesi dönem çocuklarının değer edinimi üzerindeki etkisi / The effect of nature-based practices on preschool children's value acquisition. e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 15(2), 108–126.

Baş, T. (2005). Anket nasıl hazırlanır, uygulanır, değerlendirilir. Seçkin Yayıncılık.

Burdur İl Millî Eğitim Müdürlüğü. (2024). Burdur ilinde eğitim veren ilk ve orta derece okullar. <https://burdur.meb.gov.tr/> (Erişim tarihi: 25 Nisan 2024).

Dasmann, R. F. (1968). Environmental conservation. Wiley Publication.

Daşdemir, İ. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Dyring, E. (1973). The principles of remote sensing. Ambio, 2(3), 57–69.

Erentay, N., & Erdoğan, M. (2009). 22 adımda doğa eğitimi. ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayınları.

Güneş, G. (2018). Okul öncesi fen ve doğa eğitimi araştırmalarına ilişkin bir tarama çalışması: Türkiye örneği. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 2(1), 33–67.

International Union for Conservation of Nature (IUCN). (1973). Annual report of the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources for 1972. International Union for Conservation of Nature and Natural Resources.

Karaoğlu, S. (2024). Doğa temelli erken çocukluk eğitimi: Okul öncesi öğretmen adaylarının perspektifinden. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(3), 565–584.

Keleş, Ö., Uzun, N., & Uzun, F. V. (2010). Öğretmen adaylarının çevre bilinci, çevresel tutum, düşünce ve davranışlarının doğa eğitimi projesine bağlı değişimi ve kalıcılığının değerlendirilmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9(32), 384–401.

Kızıroğlu, İ. (2023). Çevre eğitimi ve çevre bilinci. *Tabiat ve İnsan*, 2(193), 5–17.

Köşker, N. (2020). Öğretmen adaylarının doğa eğitimine ilişkin görüşleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 215–243.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü. (2024). Burdur ili iklim değerleri. <https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?k=undefined&m=BURDUR> (Erişim tarihi: 25 Nisan 2024).

Orhunbilge, A. N. (2010). Çok değişkenli istatistik yöntemleri. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.

Ozaner, F. S. (2004, 5–8 Ekim). Türkiye’de okul dışı çevre eğitimi ne durumda ve neler yapılmalı? V. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi Bildiri Kitabı (Doğa ve Çevre), Bolu, Türkiye.

Özdamar, K. (2013). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi (Cilt 1, Yenilenmiş 9. baskı). Nisan Kitabevi.

Özgel, Z. T., Aydoğdu, M., & Güven Yıldırım, E. (2018). Doğa kampı destekli çevre eğitiminin çevre sorunlarına yönelik farkındalık ve tutuma etkisi. *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 90–106.

Pınarlık, M., İbiş, A., & Selek, Z. (2023). İklim değişikliği etkisi altında Burdur Gölü su seviyesi değişimlerinin istatistiksel olarak incelenmesi. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 11(1), 81–93.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) veri tabanı: Türkiye 2024 yılı nüfusu. (Erişim tarihi: 6 Şubat 2024).